

1. Про дефекти розсліду й судового розгляду справ: Обіжник Народного комісаріату юстиції та Найвищого суду від 15.11.1930 р. // Бюлетень Народного Комісаріату Юстиції та Найвищого суду УСРР. – 1930. – № 19. – Ст. 147.
2. Про зміну та доповнення КК УСРР: Постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 16 травня 1928 р. // Збірник Законів і Розпоряджень Робітничо-Селянського Уряду України (далі – 33 УСРР). – 1928. – Відділ 1. – № 13. – Ст. 116.
3. Про зміну арт. арт. 58 і 59 КК УСРР: Постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 25 липня 1928 р. // 33 УСРР. – 1928. – Відділ 1. – № 19. – Ст. 175.
4. Про доповнення арт. 58 КК УСРР: Постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 25 лютого 1931 р. // 33 УСРР. – 1931. – № 6. – Ст. 54.
5. Постанова ВУЦВК і РНК УСРР від 28 вересня 1929 р. // 33 УСРР. – 1929. – Відділ 1. – № 24. – Ст. 197.
6. Залесский М. Я. Налоговая политика Советского государства в деревне. – М., 1940. – С. 97.

**Гуняк Олександра Ярославівна,
суддя Перемишлянського
районного суду Львівської області**

ПРИВАТНИЙ І ПУБЛІЧНИЙ ІНТЕРЕСИ У ПРАВІ: ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ РОЗУМІННЯ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ

Категорія «інтерес» є багатоаспектною та включає правову складову. Взаємозв'язок права та інтересу полягає в тому, що право виражає інтереси, забезпечує їх охорону та захист, встановлює порядок їх реалізації. Будучи об'єктивно вираженою, законодавчо закріплена норма права стає частиною тієї об'єктивної реальності, в умовах та з урахуванням якої виникають і реалізуються нові інтереси. Право є формою існування інтересів. Водночас інтереси породжують, формують право та відображаються в ньому.

Попри різноманітність видів інтересів у правознавстві найбільш відомим є поділ на приватний і публічний інтереси, що визнається основним (одним із ключових) критерієм при розмежуванні приватного та публічного права. Відповідно до позиції О.Ф. Мельничук публічний інтерес – це суспільний інтерес, який забезпечується та охороняється державою. При цьому держава здійснює заходи з реалізації публічного інтересу безпосередньо або шляхом встановлення нормативних приписів, обмежень, заборон, які регламентують діяльність суб'єктів права. Безумовно, пріоритетним у питаннях захисту публічного інтересу є воля держави, але здійснюється вона не лише в її інтересах, а насамперед, скоординована на захист користі населення країни в цілому, а отже, опосередковано, й окремої людини. Норми публічного права спрямовані на охорону загального блага, виконання суспільних завдань, тому вони мають імперативний, категоричний характер. Приватний інтерес, продовжує О.Ф. Мельничук, можна визначити як інтерес конкретних осіб і соціальних груп, який охороняється державою. Пріоритет у питаннях реалізації приватного інтересу залежить від волі приватних осіб, їхніх об'єднань та організацій, які не є владними суб'єктами, не перебувають у відносинах влади та підпорядкування одне одному, рівноправно і вільно встановлюють права та обов'язки у відносинах, що виникають з їхньої ініціативи. Норми приватного права спрямовані на захист приватних інтересів від будь-якого свавільного втручання, вони мають диспозитивний характер, а правове регулювання здійснюється на засадах координації, юридичної рівності та автономності. Приватний інтерес забезпечує самостійність і свободу діяльності окремих осіб, їхніх об'єднань та організацій, дає їм можливість бути ініціативними. У результаті відносини, які базуються на демократичних засадах, вигідні всьому суспільству, державі, оскільки гарантують їм розвиток у напрямі демократії [1, с.117 – 118].

Плідною в цьому ж ракурсі є думка О.М. Вінник про те, що приватні інтереси – це інтереси окремого громадянина (фізичної особи), сім'ї, групи громадян, організації (якщо остання створена за участю – безпосередньо або опосередковано – фізичних осіб і відповідно не належить до сфери публічної – державної або комунальної – форми власності) [2, с.21]. Публічні інтереси, підсумовує

О.М. Вінник, можна визначити як відображені в праві відгармонізовані, збалансовані певним чином інтереси держави як організації політичної влади, а також інтереси всього суспільства (спільні інтереси його членів), значної його частини, в тому числі територіальних громад, соціальних груп, особливо тих з них, які власними силами (через відсутність, скажімо, відповідних коштів для оплати послуг юриста) за допомогою правових засобів не спроможні захистити свої інтереси і тому потребують державної підтримки, за відсутності якої існує значна ймовірність виникнення кризових явищ у суспільстві, страйків та інших колективних форм протесту та самозахисту. Як приватні, так і публічні інтереси є родовими поняттями. Залежно від критеріїв поділу розрізняють такі їх різновиди. За носіями інтересів виокремлюють: серед приватних – індивідуальні, сімейні, групові інтереси; серед публічних – загальносуспільні, регіональні (територіальні), інтереси певних прошарків суспільства, соціальних груп тощо. Чітких і сталих кордонів між приватними та публічними інтересами не існує. Вони можуть змінюватися в тих випадках, коли деякі явища суспільного життя втрачають публічний чи державний інтерес, залишаючись приватними інтересами. Можливими є й протилежні ситуації. Подібні зміни зумовлені динамізмом суспільного та приватного життя, їх співвідношенням між собою, станом суспільного (в тому числі економічного) розвитку. Приватні та публічні інтереси можна віднести до парної філософської категорії «окреме – загальне». Діалектика окремого та загального проявляється в їх нерозривному зв'язку. Загальне (публічні інтереси) не існує само по собі, в «чистому» вигляді. Воно нерозривно пов'язане з окремим (приватними інтересами). Приватний інтерес (як інтерес окремої особи) віддзеркалює певною мірою «загальне» – інтереси соціальних спільнот, суспільства в цілому, хоча насамперед спрямовує свідомість суб'єкта на самого себе [2, с.23].

Водночас О.В. Гончарук пропонує приватні інтереси інтерпретувати як інтереси, що охороняються правом і є притаманними конкретним особам (фізичним або юридичним) чи соціальним групам. Як слідує з цієї дефініції, поділ інтересів відбувається за суб'єктним критерієм. На противагу приватним публічні інтереси можна ідентифікувати як захищені правом суспільні та державні інтереси. Носіями публічних інтересів виступають усе суспільство та держава в цілому, а їх представниками відповідно до компетенції – державні органи та посадові особи, які одночасно виступають і органами, які охороняють ці інтереси. Причому О.В. Гончарук акцентує на таких аспектах. По-перше, чіткої межі між сферами приватного та публічного інтересів немає, вона завжди рухлива й тому, як правило, визначається законодавцем. Процес з'ясування такої межі, а також порядок формування публічних і приватних інтересів за допомогою правового регулювання, і є основною проблемою поєднання та збалансованості публічних і приватних інтересів. По-друге, і публічні, і приватні інтереси неоднорідні як за своїм суб'єктним складом, так і за іншими критеріями. Тому досить часто можуть виникати протиріччя не лише між приватними та публічними інтересами, але і всередині них самих, між окремими суб'єктами. Так усередині приватних інтересів існують суперечки між двома приватними суб'єктами, наприклад, спори осіб за договорами цивільно-правового характеру. Всередині ж публічних інтересів можна визначити як приклад таких протиріч – суперечки між федерацією та її суб'єктами в державах з федеральним устроєм. Протиріччя між різними суб'єктами та їх інтересами в багатьох випадках виникають не як результат бажання забезпечити незаконні інтереси, а в результаті помилкового розуміння об'єктивних інтересів одним з суб'єктів у силу об'єктивних або суб'єктивних причин. Тому якщо чинне законодавство не дає змоги однозначно віднести ті чи інші інтереси до незаконних, то в таких випадках можна вести мову про «конфлікт законних інтересів» [3, с.136].

Як стверджує М.А. Самбор, залежно від суб'єктивно-об'єктивної природи права інтереси можна поділити на інтереси суб'єктів публічного та інтереси приватного права. До публічних слід відносити інтереси держави та народу (суспільства), які знаходять вияв і реалізацію в державно-владних відносинах, з урахуванням яких безпосередньо й формується позитивне право, а приватні інтереси – це інтереси окремих суб'єктів (фізичних та юридичних осіб), формування і реалізація яких відбувається у взаємовідносинах фізичних та юридичних осіб між собою з приводу задоволення своїх потреб і досягнення благ матеріального чи нематеріального характеру, врегулювання прояву та реалізації яких здійснюється в межах приватно-правових норм [4, с.126].

На переконання І.П. Андрушко, під публічними інтересами слід у першу чергу розуміти найбільш значущі інтереси в суспільстві та державі. Це є найвищим рівнем інтересів у конституційному праві України, оскільки саме від їх конституційно-правового змісту та гарантованості реалізації цих інтересів залежить не лише реалізація всіх інших, менш значущих інтересів, а й загалом засад суспільного та державного ладу, які у своїй сукупності утворюють конституційний лад України. Водночас приватний інтерес у конституційному праві – це інтерес конкретних осіб і соціальних груп, який охороняється державою. Пріоритет у питаннях реалізації приватного інтересу в конституційному праві залежить від волі приватних осіб, їхніх об'єднань та організацій, які не є владними суб'єктами, не перебувають у відносинах влади та підпорядкування, рівноправно і вільно встановлюють права та обов'язки в конституційно-правових відносинах, що виникають з їх ініціативи [6, с.13].

Отже, реалізація приватних і публічних інтересів у праві має у своїй основі об'єктивні передумови, що викликані факторами соціального й правового характерів. Ці чинники пов'язані з природою правовідносин, специфікою приватних і публічних інтересів як правових категорій і зумовлені характером співвідношення цих різновидів інтересів з суб'єктивними правами, зокрема у сфері приватних і публічних відносин; а також характером взаємодії інтересів у цих галузях людського буття. Викладені вище чинники у своїй сукупності зумовлюють правову та загальносуспільну необхідність реалізації приватних і публічних інтересів у правовідносинах. Таким чином, забезпечення приватних і публічних інтересів у праві сучасної України є безпосереднім обов'язком держави та громадянського суспільства як з точки зору державних завдань, так і в контексті забезпечення функціонування правової системи, розвитку громадянського суспільства, захисту прав і свобод особи.

Список використаних джерел

1. Мельничук О. Публічний та приватний інтерес у контексті забезпечення права людини на освіту / О. Мельничук // Публічне право. – 2011. – № 1. – С. 116 – 121.
2. Вінник О. М. Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення : [монографія] / О. М. Вінник. – К. : Атіка, 2003. – 352 с.
3. Гончарук О. В. Дихотомія права: право публічне та право приватне : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Гончарук Ольга Володимирівна. – К., 2006. – 205 с.
4. Самбор М. А. Інтерес в праві: загальнотеоретичні аспекти розуміння та реалізації : дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.01 / Самбор Микола Анатолійович. – К., 2010. – 260 с.
5. Андрушко І. П. Особливості застосування категорії «інтерес» у конституційному праві : автореф. дис. канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / І. П. Андрушко. – К., 2012. – 19 с.

**Даровська Дар'я Сергіївна студент
6-го курсу ННІЗН НАВС
Науковий керівник: Тихомиров
Д.О. старший викладачкафедри
теорії держави та права НАВС,
кандидат юридичних наук**

ОНОВЛЕНА АДВОКАТУРА: НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Адвокатура та адвокатська діяльність є важливим чинником забезпечення належного рівня законності, справедливості судочинства, захисту прав і свобод, а також забезпечення належного вирішення спорів між особами. На сучасному етапі розвитку України адвокатська діяльність знаходиться на шляху реформування та підвищення ефективності своєї діяльності і розвитком культури. Життєві відносини стають різнобічними та заплутаними, а разом з цим ускладнюються і відповідні юридичні норми. Виникає необхідність в особливій групі осіб, які спеціально займалися б вивченням законів і могли надавати юридичну підтримку або здійснювати правовий захист. Саме ці